

19.4.2010

Kiteen kaupunginhallitus

LAUSUNTO MAASTOLIIKENNELAIN (1710/1995) OSITTAISUUDISTUKSESTA

Ympäristöministeriön asettama maastoliikennetyöryhmä pyytää Kiteen kaupungin lausuntoa työryhmän alustavasta ehdotuksesta maastoliikennelain osittaiseksi uudistamiseksi. Lausunto tulee antaa viimeistään 3.5.2010.

Esityksen tavoite

Esityksen tavoitteena on uudistaa maastoliikennelakia siten, että maastoliikennelaki kattaisi nykyistä paremmin maastoliikenteen sääntelyn ja järjestämisen tarpeet. Tavoitteena on parantaa liikenneturvallisuutta ja ympäristönsuojelua, lisätä viranomaisten osaamista sekä parantaa kansalaisten osallistumista ja oikeusturvaa. Tarkoituksena on myös parantaa reitti- ja ratahankkeista vastaavien oikeusturvaa. Lakiuudistus ei vaikuta maanomistajan tai haltijan lähtökohtaiseen oikeuteen päättää maastoliikenteestään maillaan.

Maastoliikenne- ja moottorikelkkailureitit

Maastoliikennelakia esitetään uudistettavaksi siten, että siinä säädettäisiin myös sulan maan aikana käytettävistä maastoliikennereiteistä. Täten maastoliikennelaissa määriteltäisiin moottorikelkkailureitin lisäksi nyt myös muiden moottorikäyttöisten maastoajoneuvojen (esimerkiksi mönkijät) liikennettä varten tarkoitettu reitti, joka nimettäisiin maastoliikennereitiksi. Tarkoituksena on saada myös maastoliikennereittien toteuttaminen laissa määritellyn suunnittelumenettelyn piiriin. Poiketen moottorikelkkailureiteistä maastoliikennereitti olisi maastoa, ja sillä noudatettaisiin maastoliikennelain liikennesääntöjä ja reitti voisi olla voimassa ympäri vuoden. Reitin suunnittelun ja perustamisen yhteydessä voitaisiin parhaiten arvioida myös reitin liikenneturvallisuus. Maastoajoneuvojen käyttäminen tiellä on tieliikennelain mukaisesti pääsääntöisesti kiellettyä.

Reittien perustaminen

Laissa säädettyjen menettelyiden noudattaminen moottorikelkkailureittien ja maastoliikennereittien perustamisessa tulisi pakolliseksi. Siten merkittävä osa nykyisistä sopimukseen perustuvista ns. moottorikelkkaurista muuttuisi siirtymäkauden jälkeen moottorikelkkailureiteiksi. Ympäristövaikutuksiltaan vähäiset ja vähäliikenteiset moottorikelkkaurat jäisivät lain sääntelyn ulkopuolelle. Moottorikelkkailureitit ovat tieliikennelain tarkoittamia teitä, joilla on nou-

datettava tieliikennelain liikennesääntöjä sekä kuljettajaa ja ajoneuvoja koskevia määräyksiä. Laissa määrättyllä perustamismenettelyllä on mahdollista varmistaa myös kolmannen osapuolen etu samoin kuin myös yleinen etu. Moottorikelkkailureitti on voimassa vain lumipeitteen aikana. Moottorikelkkailureitin perustamismenettelystä erämaa-alueelle ehdotetaan säädettävän erämaalaissa.

Koska vähäliikenteiset ja vaikutuksiltaan vähäiset moottorikelkkailu- ja maastoliikennereitit voitaisiin jatkossa perustaa sopimuksella mm. yksityistä käyttötarkoitusta varten, esitetään ehdotuksessa, että reitin pitäjänä voisi kunnan, kuntayhtymän, valtion, yhteisön tai elinkeinon harjoittajan lisäksi toimia myös maanomistaja tai haltija. Reitti voisi olla yksityinen tai yleinen. Yleisen, rasitteena perustetun reitin käyttäminen olisi aina maksutonta. Yksityinen reitti voi olla maksullinen tai maksuton siten kuin reitin pitäjä päättää. Yksityisen reitin pitäjä voisi valita reitin käyttäjät (asiakkaat).

Moottorikelkkailureitin ja maastoliikennereitin perustamiseksi tulisi reitin pitäjän laatia reittisuunnitelma. Reittisuunnitelman hyväksyminen esitetään siirrettäväksi elinkeino-, liikenne, ja ympäristökeskuksiin, jotka jo muutoinkin ratkaisevat alueelliset maastoliikennerajoitukset ja kiellot. Keskittämällä hyväksymismenettelyä suurempiin yksiköihin, voidaan saavuttaa merkittäviä kustannussäästöjä ja samalla hyväksymisen yhdenmukaisuus ja arviointiin liittyvä osaaminen lisääntyisi.

Reittisuunnitelma olisi hyväksyttävä, jos se täyttää laissa määrättyt vaatimukset. Reittihankkeeseen ryhtyvällä olisi siis lähtökohtaisesti oikeus reitin perustamiseen. Hyväksymisharkinta rinnastettaisiin siten esimerkiksi ympäristölupaharkintaan. Hyväksymismenettelyssä viranomaisella olisi kuitenkin oikeus asettaa ehtoja toiminnalle tai muuttaa suunnitelmaa, jos se on tarpeen laissa esitettyjen vaatimusten saavuttamiseksi.

Reittisuunnitelman hyväksymisen jälkeen perustamistapoja olisi kaksi. Reitti voidaan perustaa suoraan sopimuksella maanomistajan kanssa tai se voidaan perustaa riippumatta maanomistajan tai haltijan tai vesialueen omistajan tai haltijan suostumuksesta, jos reitin perustaminen on tarpeen yleisen kulkuyhteyden luomiseksi tai yleisen virkistyskäytön kannalta eikä reitistä aiheudu maa-alueen omistajalle tai haltijalle eikä poronhoidolle huomattavaa haittaa. Mahdolliset vahingot ja haitat olisi reitin pitäjän korvattava.

Sopimukseen perustuva reitti voitaisiin ottaa käyttöön kun reittisuunnitelma on saanut lainvoiman, mutta tietyin edellytyksin toteuttamiseen voitaisiin ryhtyä muutoksenhausta huolimatta. Reittitoimitukseen perustuva reitti sen sijaan voitaisiin ottaa käyttöön, kun korvaukset on suoritettu ja reitti merkitty ja rakennettu maastoon. Reitin käyttöön ottamisesta päättäisi reitin pitäjä.

Reitin pitäjän oikeudet

Reitin pitäjän tehtäviin ja vastuisiin ehdotetaan lisättäväksi reitin pitäjän oikeudet. Silloin, kun reitti on tarkoitettu yksityistä käyttötarkoitusta varten, olisi reitin pitäjällä oikeus määrätä reitin käyttötarkoituksesta ja reitin käyttäjistä. Yksityisen reitin käytöstä voitaisiin periä maksu. Käyttäjän valinta ei saisi kuitenkaan olla syrjivää ja käytön ohjaus koskisi lain soveltamisalan mukaisesti vain moottorikäyttöisten ajoneuvojen liikennettä. Moottorikelkkailureitillä noudatetaan tieliikennelain liikennesääntöjä ja reiteillä on voimassa samat

liikkumismahdollisuudet ilman moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuin yleisillä ja yksityisillä teillä.

Reitin lakkauttaminen

Reitin lakkauttamisen perusteita täsmennettäisiin siten, että yksityiseen käyttöön perustettu reitti lakkautetaan joko reitin pitäjän hakemuksesta tai viranomaisen toimesta, jos reitti ei täytä laissa määrättyjä perustamisedellytyksiä tai reittiä pidetään sopimuksen vastaisesti.

Ikärajoitukset

Voimassa olevalla maastoliikennelailla on säädetty, että moottorikäyttöistä ajoneuvoa saa maastossa kuljettaa 15 vuotta täyttänyt. Ikävaatimus ei koske yleiseltä liikenteeltä eristettyjä alueita. Erityisesti maataloustöissä tämä ikärajavaatimus on koettu ongelmaksi, eikä lakia ole tässä suhteessa noudatettu. On voitu ajatella, ettei ikävaatimus koskisi peltoalueita ja tilakeskuksia, koska siellä on vähän muuta liikennettä. Ikävaatimus on ollut ongelmallinen ja hankalasti ymmärrettävä myös piha-alueilla ja matkailupalveluissa. Ikävaatimukseen esitetään joustoa, joskin 15 vuoden perusvaatimus säilytettäisiin ennallaan, koska se on samalla rikosoikeudellinen vastuuikä. Ikävaatimuksesta voitaisiin poiketa tietyissä tapauksissa kuitenkin ainoastaan vastaavan ajoneuvon ajo-oikeuden omaavan riittävässä valvonnassa (12-vuotias) tai ohjauksessa (alle 12-vuotias).

Valvonnan kannalta hankalaa yleiseltä liikenteeltä eristetyn alueen määrittelyä esitetään täsmennettäväksi siten, että pelto- ja piha-alueet olisivat jatkossa yksiselitteisesti maastoa. Näillä alueilla liikennettä varten rakennetut selvästi maastosta erottuvat väylät olisivat sitä vastoin teitä kuten tähänkin asti. Maa- ja metsätalousajoneuvojen ajourat eivät olisi teitä.

Alueelliset kiellot ja rajoitukset

Alueellisten kieltojen ja rajoitusten määrittäminen kuuluu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille. Alueellisia kieltoja ja rajoituksia ei voisi enää antaa pelkästään yksityisen edun suojelemiseksi. Laki olisi siten verrannollinen vesiliikennelakiin, jonka nojalla ei voida yksittäisillä rajoituspäätöksillä suojella pelkästään yksityistä etua. Maastossa moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ajaminen on maanomistajan tai haltijan luvanvaraista (4 §), häiritsevä ajaminen maastossa kiellettyä (5 §) ja tapauskohtaisesti myös kotirauhan loukkausta tai naapuruussuhdelain rikkomista. Siten ei ole tarpeen yksittäisissä tapauksissa ja yksityisen edun vuoksi määrätä yleisiä, kaikkia koskevia kieltoja tai rajoituksia. Tämä myös kuormittaisi hallintoa ja mahdolliset kiellot tai rajoitukset edellyttäisivät valvontaa ja merkintää.

Alueellisen kiellon tai rajoituksen pääsääntöistä merkitsemisvelvollisuutta esitetään siirrettäväksi alueellisista ympäristökeskuksista kuntiin paikallisena täytäntöönpanotoimenpiteenä. Myös vesiliikennelaisissa alueellisten kieltojen ja rajoitusten merkitseminen on ensisijaisesti kuntien vastuulla.

Rangaistussäädökset

Rangaistussäännöksiin esitetään lisättäväksi ajoneuvon luovuttamiseen liittyvä valvontavelvollisuuden laiminlyönti sekä reitin perustamista ja kilpailuiden ja harjoitusten luvanvaraisuutta koskevien säädösten rikkominen. Rangaistussäännöksiä täydennettäisiin toimenpiteistä luopumista koskevilla säännöksillä ja rikkomisen tai laiminlyönnin oikaisemista koskevilla säännöksillä.

Säännöksiä täydennettäisiin myös reittisuunnitelman esittämiseen velvoittamista ja virka-apua koskevilla säännöksillä.

Kilpailut ja harjoitukset

Kilpailuihin ja harjoituksiin myönnettävän luvan myöntämisperusteita täsmennettäisiin siten, että lupa myönnettäisiin, jos rata täyttää laissa määrätyt perustamisedellytykset. Lisäksi luvan käsittelystä voitaisiin periä maksu.

Lausunto

Esitän lausuntonani maastoliikennelain (1710/1995) osittaisuudistamista koskevasta ehdotuksesta seuraavaa:

Mielestäni maastoliikennelain uudistaminen on ehdottomasti tarpeen paitsi ns. moottorikelkkailu-urien, mutta myös muiden maastossa käytettävien moottoriajoneuvojen kulkureittien saamiseksi laissa säädettyjen suunnittelumenettelyjen piiriin. Tämä on tärkeää paitsi ympäristönsuojelun, niin myös alueen asukkaiden ja reitin pitäjien oikeuturvan kannalta. Reittisuunnitelmien hyväksymisen siirtäminen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta alueelliselle ELY-keskukselle on perusteltua, sillä monet moottorikelkkailureitit ja -urat jo nykyisellään ovat ylikunnallisia ja tästä johtuen käsittelyn keskittäminen yhdelle viranomaiselle on etenkin päätösten yhdenmukaisuuden aikaan saamiseksi tärkeää.

Alueellisten kieltojen ja rajoitusten merkitsemisen siirtäminen kuntien velvollisuudeksi aiheuttaa kunnille lisäkuluja.. Lakia uudistattettaessa tulisi lain mahdollistaa myös kieltojen ja rajoitusten merkitsemisestä aiheutuvien kulujen niiden hakijoilta.

Maastossa järjestettävien kilpailujen ja harjoitusten osalta maastoliikennelain 30 §:n ja ympäristönsuojelulain 60 §:n mukaisia lupa- ja ilmoitusmenettelyjä olisi syytä keventää siten, että ympäristönsuojelulain 30 §:n mukaista ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos maastoliikennelain mukainen lupa on tarpeen. Täten välttyttäisiin saman asian kahden eri lain mukaiselta päällekkäiseltä käsittelyltä. Sama muutos olisi syytä tehdä myös vesiliikennelain vastaavaan säännöseen.

Marketta Lintinen

Marketta Lintinen
ympäristöpäällikkö

Tiedoksi Kiteen ympäristölautakunta